

Hoofdstuk 1: De oude Johannes vertelt

Oude Johannes was 83 jaar. Twee jaar geleden was na een huwelijk van vele jaren zijn vrouw Sarah overleden. Ze hadden samen veel stormen doorstaan, pieken en dalen gekend en op 80-jarige leeftijd was ze op een nacht vredig ingeslapen na een korte periode van afnemende gezondheid. Sarah was gestorven op oude leeftijd. Sarah zag zelf heel goed in, dat ze ouder aan het worden was en dat haar krachten afnamen en dapper als ze was vond ze dat allemaal prima.

Johannes, zei ze, als de Vader roept dan is het tijd. Bazuinen zullen klinken en mijn dierbaren zullen mij halen. Ik ben niet bang, ik weet dat ik veilig ben in Jezus' armen. Beloof me dat je dapper zult zijn en onze liefde zult onderhouden in je hart. Herinner mij en de mooie jaren die we hadden. Daarmee houd je mij levend, Johannes. Ontvang onze kinderen namens ons beiden met al de warmte die we samen gekend hebben. Leer onze kleinkinderen wijsheid wanneer ze met de kinderen op visite komen. Neem ze, zoals je altijd ook met de kinderen deed, zoals ze zijn en vertel ze over oma die over hen zal waken aan de andere kant.

In de nacht dat Sarah insliep, huilde Johannes niet. Dat vond hij wel vreemd van zichzelf, omdat ze een heel leven, ja lief en leed, gedeeld hadden. Maar hij wist haar veilig in de handen van hun Vader en hij wist dat er een weerzien zou zijn. Toch miste hij haar dagelijks. Vele maaltijden gebeurde het dat hij een bord extra had gezet om er dan vervolgens achter te komen dat zijn Sarah niet meer bij hem was.

Ja, ook Johannes was al op hoge leeftijd aan het raken. Op eenzame dagen sprak hij tegen Sarah en had hij soms het gevoel dat ze er was, omdat er even een windvlaag langs zijn benen streek. Of zomaar een veertje uit de lucht viel en andere tekenen dat er meer was dan mensen wisten. Soms beeldde hij zich in dat hij haar zag en dan praatte hij zacht fluisterend tegen haar. Dan bad hij tot God en vertelde God over zijn Sarah en hoe hij haar miste. Dan sloot hij standaard af met de vraag of God haar wilde zegenen en goed op haar zou letten. Zijn kinderen en kleinkinderen kwamen vaak, maar hij zat graag te genieten van zijn oude dag. Nadenkend in de oude stoel voor het grote raam van zijn even oude huisje zat hij naar buiten te staren, met zijn gerimpelde oude handen gevouwen in zijn schoot. Hij kon ontzettend genieten van een ondergaande zon of juist de zonsopgang. Van de natuur om zijn huisje. Het was er allemaal. Een prachtige schepping. En hij, Johannes, had daar nu al vele jaren van mogen genieten. De meeste samen met Sarah. Hij voelde zich gezegend.

Als het eens een mooie dag was zat hij vaak buiten. Maar de oude Johannes zat ook graag binnen, bij de kachel, vooral als het koud was en kil. Hij had het vaak en snel koud en kon aan zijn oude botten niet veel meer hebben door de reumatiek. Toch klaagde hij nauwelijks. Wat verandert er door te klagen?, vroeg hij de mensen die hem zeiden dat het vast niet meeviel en dat hij dat ook gerust mocht zeggen. Hij hield er niet van om te klagen en eigenlijk was het ook niet zijn stijl meer woorden te gebruiken dan nodig; tenminste waar het negatieve zaken betreft.

Bovendien, zo negatief zag hij het allemaal niet. Hij had liefde gekend in vele vormen. Hij zei altijd tegen kinderen dat een tong een machtig instrument was, waarmee men de ander kon opbouwen maar ook finaal afbreken en dat het daarom een goede zaak was om niet zo rap van tong te zijn. Denk na voordat je iets zegt.

Hij verzonk vaak in overpeinzing over zijn leven en wat hij zag was niet altijd even fraai. Zijn oude hart sloeg soms over wanneer hij vol schaamte dacht aan de zaken in zijn hart die zijn gemoed soms bezwaard hadden en die zijn hart littekens hadden bezorgd. Grote lelijke, krassende littekens en gapende gaten verwezen naar pijn, verdriet en rouw. Het was door de jaren heen allemaal wel wat gesleten, maar het had hem gevormd tot wie hij was, een kind van God. En zo, zei Johannes, zo was het goed. Hij had in zijn leven heel veel geleerd door harde lessen. En dat maakte van de nood dan een deugd. Want als je in staat bent geestelijke lessen te leren uit de dingen die in je leven gebeuren, dan heb je kracht en moed. In ieder geval om naar je zelf te kijken en verantwoordelijkheid te nemen voor je eigen leven.

Als de jonge predikant van de andere kerk uit hun dorpsgemeenschap eens langskwam, dan zaten ze de hele middag naast elkaar. Soms zwijgend, soms samen lezend uit de Bijbel. Af en toe ging de vader van de jonge dominee vissen met Johannes, zoals hij dat graag deed. De vader van de jonge dominee was ook predikant geweest. Zij hadden veel samen gesproken, vergaderd en gewerkt, maar ook hij had in verband met zijn oude dagen het beroep neergelegd.

Johannes en de oude dominee hadden heel veel gemeen. Als ze dan zo samen zaten te vissen kon het zomaar gebeuren dat er niets gezegd werd, de hele middag. Ze genoten dan van het water, het vissen

en elkaars aanwezigheid. Deze middag zat de oude Johannes in verband met het prachtige lenteweer heerlijk buiten en zodoende zag hij de jonge predikant al aankomen dwars door de prachtige bloemen en korenvelden.

Johannes, goedemiddag! De predikant begroette hem en vroeg hem of het uitkwam. Oude Johannes gebaarde naar de plek naast hem en de dominee nam plaats. Even keken ze naar de prachtige natuur en omgeving en de dominee zei zacht: Johannes, Gods wegen zijn ondoorgrondelijk, kerel. Dat zijn ze zeker, dominee, wis en zeker.

Vader laat u groeten. Wel, dominee, dat is allerhartelijkst, je vader is aangenaam gezelschap. Wel, Johannes, dat zegt hij ook van u. Vraag je vader maar of hij het zou zien zitten deze week de hengel nog eens te werpen met deze oude man. Ik beloof u dat ik het hem zal vragen. Ze zwegen een poos, toen de dominee hem vroeg: Johannes, ik kom al een aantal maanden bij u en ik heb u nog nooit gevraagd wat u nu de mooiste tekst uit de Bijbel vindt.

Johannes keek de dominee aan. Die zag hij niet aankomen! Wel, dominee, ik denk dat dit 1 Korintiërs 13 is. Mag ik dat dan deze middag voor je lezen, Johannes? Ja, dominee, ga uw gang, bromde Johannes een beetje norser dan hij bedoeld had. Hij mocht de jonge predikant wel. Hij was integer en met deugdelijke principes. De dominee opende zijn Bijbel en zocht de woorden die Johannes naarmate hij ouder werd meer en meer opzocht. Ik lees het vanaf vers 1, Johannes. En hij begon met zuivere stem op zachte toon te lezen, nadat hij Johannes ter goedkeuring zag knikken.

"Al sprak ik de talen van alle mensen en die van de engelen maar had ik de liefde niet, dan zou ik niet meer zijn dan een dreunende gong of een schelle cimbaal. Al had ik de gave om te profeteren en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat de bergen kan verplaatsen maar ik had de liefde niet, ik zou niets zijn. Al verkocht ik al mijn bezittingen omdat ik voedsel aan de armen wilde geven, al gaf ik mijn lichaam prijs en kon ik daar trots op zijn, had ik de liefde niet het kon mij niet baten. De liefde is geduldig en vol goedheid. De liefde kent geen afgunst, geen ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid. Ze is niet grof of zelfzuchtig, ze laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan. Ze verheugt zich niet over het onrecht maar vindt vreugde in de waarheid. Alles verdraagt ze, alles hoopt ze en in alles volhardt ze.

De liefde zal nooit vergaan. Profetieën zullen verdwijnen, klanktaal zal verstommen, kennis verloren gaan. Want ons kennen schiet tekort en ons profeteren is beperkt. Wanneer het volmaakte komt zal wat beperkt is verdwijnen. Toen ik nog een kind was, sprak ik als een kind. Nu ik volwassen ben heb ik al het kinderlijke echter achter me gelaten. Nu kijken we nog in een wazige spiegel maar straks staan we oog in oog. Nu is mijn kennis nog beperkt, maar straks zal ik volledig kennen zoals ik zelf gekend ben. Ons resten geloof, hoop en liefde maar de grootste daarvan is de liefde."

Johannes, dat is een mooie tekst. Ik ben onder de indruk, hij behoort ook tot mijn favorieten. Dat begrijp ik, dominee, knikte Johannes.

Wil je me vertellen hoe deze tekst voor jou betekenis heeft gekregen?

Dat gaat even duren dominee, vindt u dat erg? Het gaat dan over het verhaal van mijn leven.

Dominee vond dat niet erg, integendeel. Hij wilde het verhaal van Johannes graag horen en zo begon Johannes te vertellen.

Hoofdstuk 2. Hoe het begon

Terugkijkend op mijn kinderjaren was ik een rustig kind, dat gehoorzaam was en trouw luisterde naar wat mij opgedragen werd, zei Johannes. Ik had een bitter moeilijke jeugd.

Tranen stonden in de ogen van de oude Johannes. Hij ging vertellen over zijn moeder en dat raakte hem nog altijd. Zijn moeder was een zachte en ongelooflijk lieve persoonlijkheid, die werkelijk alles voor hem over had gehad. Een mooie vrouw met prachtig lang haar en een rank figuur. Ze sprak zelden op harde toon en niets was haar teveel waar het Johannes betrof.

Mijn moeder vertelde mij over haar leven, toen wij een poosje bij mijn opa en oma woonde. Ik had er naar gevraagd. Ik herinner het mij nog goed. Ik was thuisgekomen van een gesprek met de oude rechter en vond mijn moeder in de keuken bezig het avondeten voor te bereiden om mijn oma te ontlasten, die per slot van rekening ook ouder werd. Ik had haar mijn hulp aangeboden en terwijl ik de verse boontjes sneed en de sla waste vroeg ik moeder te vertellen over haar huwelijk en mijn babytijd en jonge jaren. Hoe het voor haar was, wat ze voelde en hoe zij dit doorleefde. Ik keek haar liefdevol aan en ze begon te vertellen, met tranen in haar ogen die ze voor mij probeerde te verbergen, hetgeen schromelijk mislukte.

Ze was de gelukkigste vrouw van de wereld, toen na een huwelijk van 7 jaar de kleine Johannes, zoals mijn doopnaam was, zich aankondigde. Moeder was zeer gelovig en miste geen dienst van de dorpskerk. Daarom ook wist ze zeker dat God een speciale bedoeling had met het leven dat zich aankondigde, want 7 is in de Bijbel het getal dat Bijbelse volmaaktheid betekent. Moeder was zo trots toen ze mij na een moeizame zwangerschap en nog veel zwaardere bevalling in haar armen nam. Of het nu wel of niet Bijbels volmaakt zou zijn geweest, als het aan moeder lag zou hem, Johannes, nooit iets ontberen, zo beloofde zij ook toen zij naar mij keek na de bevalling en mij voor het eerst in haar armen droeg.

Na een aantal voorbeeldige dagen in het ziekenhuis mochten moeder en Johannes naar huis en vader haalde ons op. Hij zette haar af met de kleine en de verloskundige wachtte haar op.

Ik ga weg, zo had hij tegen moeder gezegd. Ik ga deze schreeuwende verantwoordelijkheid die al mijn geld opvreet vieren in de kroeg. Beste... en hij gaf gas... Moeder had hem nagekeken en samen met de kraamhulp legde ze de kleine Johannes in bed. Het spijt me, had moeder tegen de hulp gezegd, dat u daar getuige van moest zijn. De hulp wuifde het weg. Ze was een al wat oudere dame, die ook zelf al wat levenservaring had opgedaan en gaf moeder met een lach mee. Hij heeft u het mooiste gegeven wat hij kon, als dat geen liefde is. Als hij niet weet hoe hij daarmee om moet gaan, dan is dat zijn probleem.

Moeder keek de hulp bewonderend aan en deze uitspraak werd haar levenshouding ten opzichte van het drankprobleem van vader. Mijn vader had haar niet bijgestaan en niet gesteund. Nee, hij had mij nooit gewenst en dat liet hij ook regelmatig horen. Ook toen de kleine Johannes 's nachts wakker werd, schopte hij zijn vrouw uit bed. Die kleine gruwel moet weer eten, sprak hij dan en zorg dat het zijn kop houdt! Ik moet morgen weer werken en dan moet ik fit zijn. Zonder een krimp te geven sprong moeder uit bed en voedde en verschoonde hem. Ik was haar liefste bezit. Ik, de kleine Johannes, leerde mijn moeder de liefde, met ogen vol verwondering en dat verheugde en ontroerde haar zachte moederhart. Dit was de liefde, die in de meest zuivere vorm gestalte kreeg. Daarvoor bleef zij hem altijd dankbaar; wat hij ook deed, hoe hij haar ook behandelde en hoe dronken hij soms ook was.

Toen Johannes gedoopt werd, kreeg ik van de dominee de woorden mee uit Spreuken 3: "Ken de Here in al je wegen, dan zal hij je paden rechtmaken." Dominee had er in de dienst ook over gepreekt. Ze wist dat nog als de dag van gisteren. Dat een van de grote vragen in het leven is of je God vertrouwt, zoveel dat je op zijn leiding durft te vertrouwen. Dat je gelooft dat je Zijn kind bent en je geloof in Hem stelt. Het was heel mooi, echt woorden die je in je hart kunt bewaren en zo wilde ze mij ook in geloof opvoeden, wetende dat ik op de Heer kon vertrouwen. 'Dat God hem nooit in de steek zou laten, wat het ook is dat mensen tegen hem zullen zeggen, hem willen leren, afleren en laten ervaren. Ja, een kostbare dienst was deze doopdienst, die ervan getuigen mocht dat de kleine Johannes een kind van God is.

Johannes groeide op en was een gemakkelijk, lief en zelfstandig kind. Wanneer moeder hoorde hoe anderen zich soms gedroegen was ze dankbaar. Johannes, wiens roepnaam John is, ging naar school, sport en naar de kerk en had veel vrienden, maar speelde graag alleen. Ook las ik veel en soms schreef ik verhalen. Toch was er een ding wat een grote schaduw wierp op hun gezinsgeluk en dat was mijn vader. Vader en ik vermeden elkaars aanwezigheid meestal en als we bij elkaar waren

spraken we gewoonweg zo min mogelijk met elkaar. Ik negeerde vader meestal en gaf beleefd antwoord als hij mij iets vroeg. Maar dat was ook het enige, een vorm van affectie en liefde in welke vorm dan ook was er niet.

Mijn vader zweeg tegen mij en ik ook tegen mijn vader. Ik was er blij om, want ergens in mijn hart lag een gevoel dat ik liever niet uitsprak. Het was zo donker dat het zomaar eens pijnlijk verwondend zou kunnen zijn als dat monster naar buiten zou komen. Elke dag deed ik mijn best om het onder controle te houden. Het was het monster van diepe, intens diepe haat. Soms zo erg dat ik er zelf van schrok. Ik was dus tevreden met het negeren van mijn vader en dat ging best. Behalve die keren dat hij dronken uit de kroeg kwam en ik moeder hoorde huilen omdat hij haar sloeg. Of dat hij met een voldane grijns om zijn smerige mond uit de slaapkamer kwam, nog stinkend van de drank en zijn broekriem vastmaakte, zodat de verbeelding maar weinig te raden liet, zelfs als je zo jong was als ik.

Moeder ging niet bij hem, die verschrikkelijke tiran, weg vanwege haar diepe geloof in God. Echtbreken was iets, dat deed je niet, want wat God bij elkaar bracht dat scheidde geen mens. Ik had er wel eens met moeder over gepraat, want door alles wat ik meemaakte was ik een vroegwijn en ernstig kind.

Mam, zo sprak ik tegen haar, geloof je echt dat God wil dat je blijft bij iemand die je verkracht, vernedert en te schande zet tegenover de buurt, de familie, het dorp, de gemeente en de kerk? We schamen ons zo diep, dat we met gebogen hoofd over de straat gaan. We schamen ons om boodschappen te doen en zijn stinkbier mee te nemen. We schamen ons omdat onze kleding oud en aftands is, omdat hij het geld zo nodig moet opmaken aan bier. We schamen ons zo, dat we geen vriendschappen durven sluiten uit angst dat mensen gaan praten en in ons huis dingen meemaken die een ander slechts in een boek leest of in een film ziet. Geloof je, mam, dat God dat een goede echtgenoot vindt? Geloof je dat echt, uit de grond van je hart? Daar geloof ik werkelijk niets van, mama, omdat je dan je eigen liefdevolle aard zou verloochenen en omdat ik weet hoeveel je van God houdt. Mam, de Bijbel spreekt daar anders over en dat is het Woord van God. Daarin staan toch de leefregels voor de mensen op de wereld. Of is hij een uitzondering voor God en mag hij het wel? Hij zou de enige zijn, maar ik zie dat in de hele Bijbel niet staan. Drank, moeder, is een monster dat alles kapot maakt, te gronde richt, wanneer je de gematigdheid niet kent. Hoe kan iemand zijn gezin overal in matigen en zichzelf verlustigen aan de rotzooi?

Moeder hief haar hand en dat was het teken dat ik respecteerde, namelijk dat ze er niet meer over wilde praten. Het enige dat ze zei terwijl ze mij doordringend aankeek was, niets is te moeilijk wanneer je de Waarheid uit de juiste Bron put. Zodra je begrijpt wat Waarheid betekent. Toch wilde ze er niet verder over praten, want het werd haar teveel. De schande en de schaamte, maar ook de waarheid die haar vroegwijze zoon zo helder sprak. Haar zoon was zo loyaal naar haar dat zij niets anders kon dan met heel haar hart van mij houden, meer nog dan moeders van nature al doen, en mij beschermen met haar leven. Ik was haar vlees en bloed. Ik hield van haar en zij van mij, onvoorwaardelijk, wat er ook gebeurde. Wij gingen voor elkaar door het vuur, als het zo zou moeten zijn.

Keer op keer lag ik wakker als die naarling die zich vader noemde vertrok naar de kroeg met het geld dat eigenlijk bedoeld was om te eten. Ik wist dat moeder dan angstig in haar stoel zat en het hem naar de zin wilde maken, omdat ze wist dat hij haar anders pijn ging doen. Als hij een avond niet thuis kwam, omdat hij de nacht doorbracht bij een andere vrouw waarvan iedereen deed alsof het niet gebeurde, was ik opgelucht, hoewel mijn moeder dan de hele nacht zacht huilend in haar stoel zat te wachten tot hij terugkeerde, bevredigd en voldaan. Ze keek hem dan aan met een blik van intense pijn en hij grijnsde alleen maar. Soms voegde hij er nog een opmerking achteraan als "zij was wel heel goed, misschien ga ik er vaker naartoe, die vrouw van de wereld." In mijn hart hoopte ik, dat hij er dan zou blijven, maar die hoop was ijdel. Hij kwam terug.

De dominee kwam af en toe bij moeder langs en in de stilte van de avond bad hij dan met haar. Op een dag vroeg de dominee naar aanleiding van een vechtpartij in het dorp of moeder van vader hield, want hoe zou zij dit vol kunnen houden als ware het niet zonder de liefde van God? Dat is het, dominee, dat is precies wat mij op de been houdt, had moeder geantwoord. Deze man gaf mij het cadeau Gods liefde in eigen ogen te mogen bewonderen. Het is een liefde, dominee, die onvoorwaardelijk is en van jou afhankelijk, tot het zo volwassen is dat het zelf de liefde mag gaan ontdekken. Op die dag mag ik hem loslaten, maar heb ik een reis door het leven met hem mogen maken. Dit cadeau van liefde kreeg ik van die man die inderdaad grote problemen heeft en maakt. Maar dit, dominee, is de reden dat ik bij hem zal blijven tot de dood ons scheidt: de liefde van God zelf.

Op een goede dag, het was een paar weken later, verbood vader aan moeder dat de dominee bij haar thuis zou komen. De dominee, zo zei hij tegen haar, zou nog wel eens een oogje op haar kunnen hebben. De haat in mijn hart groeide en groeide. Ik vroeg God om moeder en mij te verlossen van deze man en herhaalde dat gebed elke avond voor het slapen.

Toch, elke dag weer als ik wakker werd zag ik, dat vader nog vrolijk zijn gang ging en soms was ik dan in mijn teleurstelling erg boos op God. Wat heb ik gedaan om zo'n monster van een vader te verdienen? Waaraan verdien ik dit monster in mijn leven en waaraan verdient mijn moeder dit varken? Ik ken niemand die liever en zachter van karakter is dan mijn moeder. Waarom bleef die man niet met zijn poten van haar af? Ik begon mezelf onrein te vinden door de zondige gedachten die ik had, want meer en meer kwamen de gedachten waarin ik niet meer op de wereld zou zijn.

Op een dag werd ik wakker door het vele lawaai en het gerinkel van de glazen, waarvan ik wist dat vader deze kapot veegde van de tafel. Ik ging naar beneden, waar ik moeder met mijn spaarpot in de armen vond. Rotzak, je blijft af van zijn geld, je krijgt het niet, nooit... Ik sterf nog liever!, riep ze in haar wanhoop. Vader trok in een beweging de riem van zijn broek en wilde haar slaan. Dat kan geregeld worden, schreeuwde hij, jij vuile hoer! Geef je het liever aan de dominee soms dan aan mij? Ben ik soms niet je man in plaats van een of andere verre God?

Ik voelde hoe mijn bloed begon te koken, voor het eerst in mijn leven, en tastte met mijn handen blindelings in de la van het rammelende keukenkastje. Mijn handen vonden wat mijn woede me ingaf, een slagersmes. Ik schreeuwde naar vader dat hij wat mij betreft naar de Hel mocht gaan en stak hem overal waar ik maar kon, om vervolgens luid snikkend door de knieën te zakken met het mes nog in de buik van mijn stervende vader. Je mag je verantwoorden voor de Grote Rechter, pa, je mag je verantwoorden! Vader keek mij aan, sprak nog nauwelijks ademhalend de woorden: Jij! Oordeel niet! Hij nam een hap lucht, keek met grote ogen naar iets dat hij voor zich zag en blies toen zijn laatste adem uit.

Vol ongeloof keek ik mijn moeder aan, de woorden van mijn vader herhalend. Hoor je de hoogmoed van die man, moeder, hoor je dat? Oordeel niet, hij is geschift, compleet gek, ik ben blij dat hij dood is!!! Zijn moeder keek hem geshockt aan en samen zaten we een paar uur geknield snikkend op de vloer naast de dode man.

Op een bepaald moment, het had echt uren geduurd, het begon licht te schemeren, sprak moeder bibberend: John, zoek alles bij elkaar wat je nodig hebt. Pak je spullen, we vertrekken, we komen hier nooit meer terug. We vertrekken uit deze hel. Ik wist niet hoe snel ik mijn spullen moest pakken, alsof ik bang was dat moeder zich zou bedenken. Alsof de duivel zelf mij op de hielen zat.